

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Аналізується вплив інноваційної діяльності промислових підприємств на їх ефективне функціонування та розвиток у довгостроковій перспективі, розглядаються проблеми в управлінні інноваційними процесами та шляхи їх подолання.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, концепція, кластер, процес, стратегія.

Постановка проблеми. Сучасні економічні реалії характеризуються значним посиленням конкурентної боротьби суб'єктів господарювання різних галузей. Глобальні зміни у світовій і, як наслідок, національній економіці безпосередньо впливають на діяльність промислових підприємств, створюючи серйозні загрози або, навпаки, відкриваючи нові можливості. У будь-якому випадку можна стверджувати незаперечну істину, що діяльність промислових підприємств уже не може зводитися лише до простого реагування на ситуацію у зовнішньому середовищі. Усе більшого значення набуває необхідність свідомого управління змінами на основі науково обгрунтованої процедури їх передбачення, регулювання, пристосування до зовнішніх умов. Основи даних процесів складає інноваційний розвиток. Перехід до інноваційної стратегії розвитку передбачає докорінні зміни в діяльності господарюючих суб'єктів, яка повинна бути пов'язана з досягненням довгострокових конкурентних переваг, зумовлених розробкою і реалізацією нововведень. Створення нових підходів до вивчення інноваційних процесів, адаптація та запровадження нових принципів інноваційного розвитку, а найголовніше, визначення внутрішньоорганізаційних бар'єрів, які стримують запровадження інновацій, необхідні передумови розвитку ефективних і сучасних підприємств, економіки України загалом [5, с. 11].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням організації та розвитку інноваційної діяльності приділяють велику увагу значна кількість учених і практиків, зокрема: Андрушків Б., Антонюк Л., Бажал Ю., Геєць В., Говоруха Ж., Денисенко М., Добрава Г., Жукович І., Ілляшенко С., Ільєнкова С., Кирич Н., Крилова І., Луцків І., Павленко І., Погайдак О., Резнік Н., Риженко Я., Рижкова Ю., Санто Б., Семиноженко В., Собко О., Харів П., Чухрай Н. та інші. Велика увага в працях цих авторів приділена проблемам ефективного відтворення інновацій та механізмам формування інноваційних стратегій. Особливо актуальні дослідження інноваційної діяльності, її основних аспектів, механізмів розвитку як одного

із факторів розвитку вітчизняних підприємств у контексті забезпечення їх економічної безпеки.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є аналіз наявної ситуації щодо інноваційної діяльності українських підприємств, виокремлення основних проблем її розвитку та можливостей оптимізації в майбутньому.

Викладення основного матеріалу дослідження. У даний час, незважаючи на певне економічне зростання, економічна обстановка в країні залишається досить складною. У першу чергу це стосується низького рівня конкурентоспроможності української продукції та послуг, технологічної відсталості промислових виробництв. Процес глобальної зміни ситуації на промислових підприємствах, що забезпечував би в найближчій перспективі їх стійкий підйом, можливий тільки на новій інноваційній, економічній та організаційній основі, яка буде базуватися на промисловому типі відтворення. Для цього буде потрібне формування та мобілізація усіх внутрішніх джерел розвитку на підприємствах і, перш за все, наявного на підприємствах інтелектуального потенціалу, що трансформується в технологічний розвиток.

Саме інноваційно-виробничий розвиток, формуючи відповідний потенціал і необхідні механізми його реалізації, створює необхідні об'єктивні передумови для нарощування темпів конкурентних переваг на промислових підприємствах, при використанні потенційних можливостей розвитку. Тобто на підприємствах виникла об'єктивна необхідність у організації управління інноваційним розвитком промислових підприємств та їх комплексів при стратегічному плануванні виробничо-економічного розвитку підприємств, починаючи з рівня малих підприємств.

Ряд складнощів у господарюючих суб'єктів України на сучасному етапі багато в чому пояснюється досить низьким рівнем інноваційного розвитку промислових підприємств, відсутністю більш ефективної функціонуючої системи управління інноваційним розвитком підприємств, відсутністю державного системного підходу до

вирішення проблем розвитку промислових підприємств. Навіть накопичений інноваційний потенціал часто виявляється незатребуваним або використовується недостатньо ефективно. Якщо проаналізувати діяльність промислових підприємств, можна відзначити той факт, що потрібна зміна критеріїв і принципів функціонування промислових підприємств, виділення пріоритетних факторів і конструювання механізмів інноваційного розвитку промислових підприємств у ринкових умовах.

Як показує досвід, управління інноваційними системами є досить ефективним інструментом інноваційно - виробничого розвитку підприємств на всіх рівнях інноваційної діяльності. Ефективність інноваційного розвитку на підприємстві залежить не тільки від того, наскільки ефективна діяльність самостійних економічних агентів (підприємств, фірм, наукових організацій, вузів та ін.) окремо, але і від того, як вони взаємодіють один з одним як елементи загальної системи створення та використання новітніх технологій, а також з громадськими інститутами.

Фактори інноваційного розвитку на промисловому підприємстві:

- удосконалення наукових основ інноваційного розвитку виробництва;
- удосконалення, освоєння та використання інноваційних технологій на всіх видах підприємств промисловості;
- удосконалення програм освіти і навчання персоналу для розвитку інноваційного виробництва;
- удосконалення системи виробничої безпеки;
- створення, вдосконалення та розвиток систем управління інноваційним розвитком виробничого процесу.

Розглянена сукупність наведених факторів визначає інноваційний потенціал розвитку промислового підприємства, тобто визначає його можливості розв'язувати певні проблеми і завдання. Ступінь використання інноваційного потенціалу залежить від характеру стратегічного розвитку й ефективності системи менеджменту на промислових підприємствах. Інноваційний розвиток підприємства має бути взаємопов'язаним з інтелектуальним капіталом підприємств, використовуючи всі наукові знання та забезпечуючи їх трансформацію в інноваційні наукомісткі технології та технологічні рішення. Виходячи з цього, кожен суб'єкт господарювання розробляє свою стратегію інноваційно - виробничого розвитку, при цьому враховуються власні інтереси, цілі та потенційні можливості підприємства. Центральні та регіональні органи влади повинні стимулювати впровадження нових інноваційних технологій і встановлювати на

законодавчому рівні загальні правила ведення бізнесу [6, с. 34].

За словами О. Амоші, інноваційна діяльність в Україні перебуває у стані хронічної кризи:

- спостерігається зниження інноваційної активності підприємств, рівня комерціалізації розробок;

- традиційно превалює незначне вдосконалення, майже відсутні процеси тиражування нововведень [2, с. 28].

Характеристику впровадження інновацій на вітчизняних промислових підприємствах подано в таблиці 1 [4].

Проаналізувавши дані таблиці, можна побачити, що питома вага підприємств, які впроваджували інновації, в цілому має спадну тенденцію: з 2000 до 2001 р. кількість зменшилася на 0,5 %, а з 2002 до 2005 р. - на 6,4 %, зокрема, якщо у 2000 р. 14,8 % впроваджували інновації, то у 2012 р. - 13,6 %. Невтішна і динаміка освоєння виробництва нових видів продукції. З 2002 р. даний показник зменшився майже в десять разів, зменшився показник питомої ваги реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової за 2012 р. на 0,5 %.

Зважаючи на це, нова соціально-економічна стратегія повинна полягати в тому, щоб найближчим часом, об'єднавши зусилля вчених і практиків, з урахуванням реальних умов окреслити шляхи вітчизняної інноваційної політики, яка б сприяла піднесенню економіки й забезпеченню стабільності в суспільстві [3, с. 22].

Концепція інноваційного розвитку промислових підприємств України повинна бути спрямована на реалізацію стратегічних національних пріоритетів та програм підвищення добробуту населення, соціально-економічного розвитку регіонів, розвитку науки й освіти, забезпечення економічної та екологічної безпеки країни. Для досягнення поставленої мети потрібно виконати головне завдання - сформуванню самодостатню, цілісну інноваційну систему, здатну до розширеного відтворення та саморозвитку на принципах збалансованості. З цього випливає, що основним принципом інноваційного розвитку промислових підприємств України є формування механізму, збалансованого у нерозривній системі використання та відтворення багатогранних ресурсів, який забезпечує взаємоузгоджений рух відповідно до головних стратегічних напрямів.

Структура цілісної системи інноваційного розвитку промислових підприємств повинна охоплювати такі елементи та підсистеми:

- підсистему нормативно-правового забезпечення інноваційного розвитку промислового сектора;

- підсистему обґрунтування та відбору

Упровадження інновацій на промислових підприємствах

	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації. %	Впроваджено нових технологічних процесів, процесів	у т.ч. маловідходні, ресурсозбеігаючі	Освоєно виробництво інноваційних видів продукції, найменувань	з них нові види техніки	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2000	14,8	1403	430	15323	631	
2001	14,3	1421	469	19484	610	6,8
2002	14,6	1142	430	22847	520	7,0
2003	11,5	1482	606	7416	710	5,6
2004	10,0	1727	645	3978	769	5,8
2005	8,2	1808	690	3152	657	6,5
2006	10,0	1145	424	2408	786	6,7
2007	11,5	1419	634	2526	881	6,7
2008	10,8	1647	680	2446	758	5,9
2009	10,7	1893	753	2685	641	4,8
2010	11,5	2043	479	2408	663	3,8
2011	12,8	2510	517	3238	897	3,8
2012	13,6	2188	554	3403	942	3,3

пріоритетних напрямів, формування та реалізації інноваційних проектів регіонального та державного значення;

- підсистему довгострокового прогнозування, стратегічного планування й управління інвестиційним розвитком промислового сектора;
- регіональні центри інформаційно-аналітичної діяльності й маркетингових досліджень кон'юнктури внутрішнього та зовнішніх ринків промислової продукції тощо.

Виходячи з вищезазначеного, підтримка та регулювання збалансованого сталого розвитку інноваційної діяльності всіх суб'єктів промислових відносин полягає у виконанні таких завдань:

- законодавчо створити умови для пришвидшеного розвитку інноваційно-активних економічних зон промислового сектора;
- запровадити систему податкових пільг, яка буде стимулювати залучення капіталу в промисловість;
- сформувані середньострокові регіональні програми сталого соціально-економічного розвитку інноваційно-активних економічних зон;
- здійснювати моніторинг стану інноваційно-активних економічних зон;
- забезпечити баланс загальнодержавних та регіональних інтересів у інноваційній сфері

промислового сектора.

Тому для промислових підприємств доцільно враховувати рекомендації такого характеру:

- під час розроблення концептуальної моделі інноваційного розвитку промислових підприємств слід дотримуватись балансу інтересів населення, бізнесу й екологічних пріоритетів конкретного регіону, що й визначає генеральну мету концепції;
- основним принципом інноваційного розвитку промислових підприємств України має бути формування механізму, збалансованого у нерозривній системі використання та відтворення ресурсів, який забезпечує взаємоузгоджений рух відповідно до головних стратегічних напрямів;
- необхідно інтенсивно розвивати інноваційну інфраструктуру за рахунок визначення об'єктів, які створюються за підтримки місцевої влади;
- потрібно виділяти у межах промислового кластера підприємства-лідери, які можуть стати локомотивом сектора регіону, а також сприятимуть зростанню інвестиційної привабливості підприємств, їх конкурентоспроможності.

Це водночас додасть нового імпульсу інноваційній діяльності в умовах динамічних цільових напрямків для галузей промислового сектора [7, с. 223].

Висновки. Аналіз трансформації економічного середовища дозволяє зробити висновок про те, що для ефективного залучення нових технологій у господарський оборот підприємств у сучасних умовах необхідна інтеграція стратегічного та інноваційного управління підприємством. Відомі підходи до залучення нових технологій у діяльність підприємств пропонується доповнити методами стратегічного управління, тобто інтегрувати відомі принципи формування стратегій і здійснення інноваційного процесу. Активізація інноваційного розвитку зможе успішно проводитися тільки завдяки консолідації зусиль державної влади та господарюючих суб'єктів, що призведе до синергійного ефекту.

Список літератури

1. Алексеев И.С. Особенности управления инновационными процессами промышленного предприятия в современной экономике России // Российское предпринимательство. - 2006. - № 11 (83). - с. 66-68.

2. Амоша О. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / О. Амоша // Економіст. - 2005. - № 6. - с. 28.

3. Беглиця В. Напрями розвитку інноваційної діяльності в Україні / В. Беглиця // Держава та право. - 2007. - № 6. - с. 22.

4. Державний комітет статистики України // [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

5. Трофимов О.В., Трофимова Т.В., Ефимычев Ю.И. Методика выбора стратегии инновационного развития промышленного предприятия // Креативная экономика. - 2010. - № 5 (41). - с. 8-13.

6. Шанин И.И. Управление инновационным развитием на промышленном предприятии // Вопросы инновационной экономики. - 2012. - № 4 (14). - с. 30-39.

7. Панченко Ю.В., Куклін В.М. Формування стратегії інноваційного розвитку промислових підприємств // Економічні інновації. - 2012. - № 47. - с. 222.

Аннотация

Евгений Венгер

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК ОСНОВА РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Анализируется влияние инновационной деятельности промышленных предприятий на их эффективное функционирование и развитие в долгосрочной перспективе, рассматриваются проблемы в управлении инновационными процессами и пути их преодоления.

Ключевые слова: инновация, инновационная деятельность, концепция, кластер, процесс, стратегия.

Summary

Eugeniy Venger

INNOVATIVE ACTIVITY AS A BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

This paper analyzes the impact of innovation of industrial enterprises on their efficient operation and development in the long run, the problems in the management of innovation processes and ways to overcome them.

Keywords: innovation, innovation, concept, cluster, process, strategy.